

Zandhommel: ‘Panda van de Nederlandse Delta’

door John Smit, EIS Kenniscentrum Insecten

Dat het slecht gaat met de wilde bijen in Nederland is onderhand algemeen bekend. Meer dan de helft van de soorten (55%) staat op de Rode Lijst (Reemer 2018). Dat het met de hommels nog dramatischer is gesteld is misschien minder bekend, immers hommels zijn nog bijna overal te vinden. Toch staat bijna driekwart van de 29 soorten op de Rode Lijst, waarvan er 8 in het geheel zijn verdwenen uit Nederland. Van de soorten die nu nog in Nederland voorkomen is het slechts een handjevol (dit zijn niet meer dan 5 of 6 soorten) dat nog een wijde verspreiding heeft. De overige soorten hebben een drastische afname van hun verspreiding laten zien, waarbij die van de zandhommel

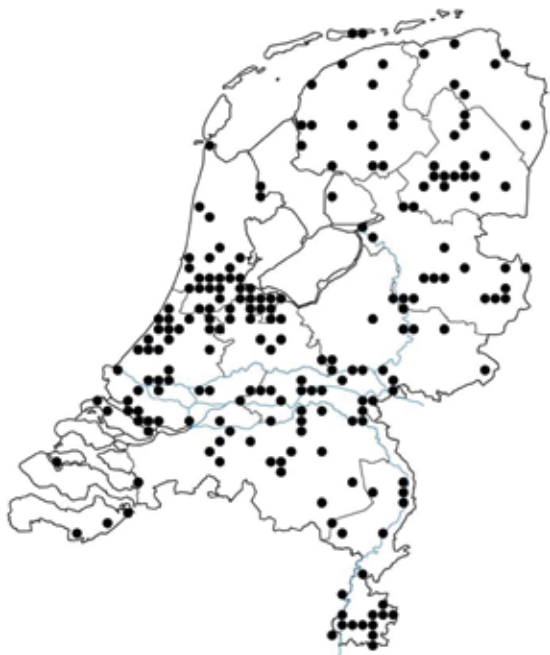

Werkster van de zandhommel

Wel het meest tekenend is: vroeger kwam deze fraaie soort verspreid over heel Nederland voor en tegenwoordig is ze alleen nog te vinden op enkele plekken rond het Haringvliet en in de Biesbosch en staat als ernstig bedreigd op de Rode Lijst.

Vooraf het eiland Tiengemeten is na de omvorming een goed habitat gebleken voor de zandhommel. Het is een relatief uitgestrekt gebied met een keur aan bloemen van het vroege voorjaar tot het late najaar. Precies wat hommels nodig hebben. Hun sociale levenswijze van een volk met een koningin en werksters, maakt dat ze gedurende een zeer lange periode bloeiende planten nodig hebben als voedsel voor zichzelf, in de vorm van nectar. Maar vooral ook als bron van stuifmeel dat als voedsel dient voor de larven. In 2015 werd vastgesteld dat de zandhommel de algemeenste hommelse soort van het eiland was en dat ook de bedreigde moshommel hier een goede populatie heeft. Een jaar later werd tijdens de 1000-soortendag, gehouden rond het Haringvliet, een nieuwe populatie vastgesteld op de Korendijkse Slikken. In 2017 zijn deze beide gebieden, samen met de Beningerslikken, waar de zandhommel ook een populatie heeft, onderzocht door een student. Hierbij is gekeken naar de verspreiding bin-

nen de gebieden en de planten die bezocht werden, maar ook is er stuifmeel verzameld van een groot aantal werksters waaruit gebleken is dat witte klaver, rode klaver en smeerwortel belangrijke voedselplanten zijn voor de zandhommel. De details worden op dit moment nog verder onderzocht, maar de resultaten zullen zeker meegenomen worden in het beschermingsplan dat momenteel in opdracht van de provincie Zuid-Holland wordt opgesteld. Hierbij wordt niet alleen gekeken naar de huidige plekken waar de zandhommel voorkomt, maar ook naar potentiële nieuwe plekken en, nog belangrijker, er wordt tevens gekeken hoe de twee verschillende leefgebieden in de Biesbosch en rond de Haringvliet met elkaar verbonden kunnen worden om zo de zandhommel een betere kans te geven te overleven in ons land en idealiter zich zelfs weer uit te breiden naar hopelijk een groot deel van zijn oude areaal.

*Verspreiding van de zandhommel in Nederland van voor het jaar
2000*

Huidige verspreiding van de zandhommel in Nederland

Reemer, M. 2018. Basisrapport voor de Rode Lijst bijen. – EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.

Bodem en Paddenstoelen

door Eline Vis

De Duinen van Voorne betreft een uniek duingebied met een enorme rijkdom aan leven. Er is een interessante samenleving tussen vele organismen, hetgeen zorgt voor grote diversiteit en bijzondere soorten. Laten we er zorgvuldig mee omgaan, opdat ook toekomstige (paddenstoelen-) liefhebbers nog kunnen genieten van dit moois.

Dit stuk gaat over de wisselwerking tussen bodemgesteldheid en paddenstoelen.

De Wageningse bodemecoloog Jack Faber vertelde onlangs (30 juni 2018) in de weekend-bijlage van de NRC, dat je voor bijzondere soorten niet een dure reis naar de tropen hoeft te maken! De bodem is een verborgen jungle. Hij schrijft vooral over de bodemdieren, die ieder een eigen rol spelen in het ondergrondse ecosysteem. Hij vertelt hoe ze de bodemstructuur beïnvloeden, waardoor de planten beter kunnen groeien en de grond water kan bergen en vasthouden. Een interessant verhaal. Maar de rol van de paddenstoelen in dit geheel, ontbreekt.

Wat hier beschreven wordt voor planten, geldt in hoge mate voor paddenstoelen. De bodembewonende paddenstoelen zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van een goede bodemstructuur en een goede vochtigheid. Sommige paddenstoelenfamilies (de mycorrhiza soorten) zijn tevens afhankelijk van specifieke planten, struiken en bomen (zoals bijvoorbeeld de meidoorn) en van de samenstelling van de bodem, dus van substraten: löss, zand of klei en de mate van aan- of afwezigheid van kalk. Hoe meer eisen er aan de bodem worden gesteld, hoe zeldzamer de soort paddenstoel. Vaak hebben deze soorten een oude bodem nodig, die